

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚУМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни» номи билан чиқа бошлаган

№ 12 (65888)
1996 йил, 24 февраль, шанба

Сотувда
эркин нархда

Юртинг эмас, саккизта...

Азиз болажонлар! Хурматли катталар! Мана, газетамизнинг 12-сони ҳам қулларингизга тегди. Эътибор берган булсангиз, бир ойда тўртта эмас, саккизта сони. Бу дегани газета илгаригидек ҳафтада бир маротаба эмас, икки маротаба чиқяпти. Сабаби, ҳукуратимиз одатдагидек болаларга яна бир гамхурлик курсатиб, болалар матбуотини уз тасарруфига олди.

Газетамиз баъзан ҳафтада бир, баъзан ун кунлаб чикмай қолган вақтларда, табиийки, Сизлардан келган хатлардан фойдаланиш, мулоқотда бўлиш имкони ҳам анча камайган эди.

Мана, энди булса адабиёт ва санъат, мактаб ва укувчилар ҳаёти, фан-техника, спорт, меҳнат-хунар, ҳарбий ватанпарварлик булимлари уз иш режаларини қайта тузиб, янада яхшироқ, самаралироқ ишлашга киришди. «Нилуфар», «Хандобус», «Мунозара», «Шанба — ота-оналар куни», «Жисмоний тарбия соатида» саҳифалари ҳар ун беш кунда газетхон ҳукмига ҳавола этишга тайёрлаб қуйилди. «Тенгдошларинг ижодидан», «Дустлик манзилгоҳлари», «Аълочилар ҳақида ҳикоялар», «Кичкина одам билан катта суҳбат» каби рукнлар ёнига «Тарбия чироқлари», «Соғ юрак — тоғ юрак», «Меҳрибон, меҳри бор муаллим»,

«Болаларга қайғурмоқ — келажакка қайғурмоқдир» сингари купгина рукнлар қушилди.

Яна шуниси ҳам қувончлики, газетамизда чоп этилаётган мақола, шеър, ҳикоя, лавҳаларга бизнинг мухлис-ларимиздан дастлабки мактублар кела бошлади. Жумладан навоийлик жамоатчи мухбиримиз Сачоқ Эгамов бизга уз фикр ва мулоҳазаларини билдириш билан бирга уни «Тонг юлдузи»нинг Навоий ва Бухоро вилоятлари буйича уз мухбири қилиб олишимизни ҳам илтимос қилган булса, Наманган вилояти, Ту-

Абдувоҳидов, Бухоро вилояти, Гижувон туманидаги 3-урта мактаб муаллимаси М. Сайфуллаева ва бошқалар ҳам газетамизнинг ҳафтасига худди аввалгидек икки маротаба рангли ҳолда чиқаётганидан мамнун эканликларини билдирганлар.

Яқин келажакдаги ниятимиз, бир вақтлар жуда кўп-лаб газетхон эътиборини тортган «Катталар, эътибор беринг!», «Талаблар, истаклар, таклифлар», «Сунгги партидан репортаж», «Ёзувчи сен билан суҳбатлашади» сингари рукнлар остидаги материалларни қайта диққатин-

да бошқаларга урناق булаётган синфдошингиз;

б/ иқтисодиётни, замонавий компьютерларни, чет тилларини урганаётган болалар; в/ узларидан кичикларга, табаррук ёшдаги кишиларга, боқувчисини йўқотган, елгиз инсонларга гамхурлик курсатаётган мактабдошингиз;

г/ техника ва санъат ижодиёти уйларида фаолият курсатаётган тенгдошларингиз ва уларнинг ишлари ҳақида бизга ёзиб юборсангиз, катта ёрдам берган булардингиз.

Иккинчи бир муҳим гап: ҳаётимизнинг ҳар томонлама олга силжишида учраётган камчиликлар ва нуқсонлар ҳақида ҳам бизни хабардор қилинг. Зарур булган жойларга узимиз ҳам бориб куриб келамиз.

Учинчидан, газетамиз саҳифаларида яна нималарни ўқишни, кимлар билан суҳбатлар уюштиришимизни хоҳлайсиз?

Сиз учрашишни истаган актёр ёки кўшиқчи, раққоса ёки олим билан мулоқотлар утказамиз.

Хуллас, сизларнинг фикр ва мулоҳазаларингиз, таклиф ва истакларингиз бизнинг келгусидаги иш режаларимизни белгилашимизда катта ёрдам беради. Қисқаси, хат ёзинг, кўнгирик қилинг, келиб, меҳмонимиз булинг.

рақургон туманидаги 35-урта мактаб усмирлар стакчиси Ғулом Худойбердиев, Самарқанд вилояти, Иштихон туманидаги 43-мактабнинг кекса муаллими Муҳаммаджон

гизга ҳавола этиш. Бунинг учун эса сизнинг мактубларингизга таянамиз.

Агар сиз:
а/ аъло ўқишда, хулқу одоб-

ҳаммангиз яхши биласиз. Лекин унинг инсон саломатлигида тутган урни, шифобахш хусусияти ҳақида ҳам эшитганмисиз? Мени ташвишга солаётган нарсаси, нима сабабдандир кейинги йилларда боғларимиз-

лик оқибатида меваси пишиб етилгач, қуртлаб, ерга тукилиб кетаётгани ачинарли ҳолдир. Ваҳоланки, беҳи шифобахшлиги купгина мевалардан ортиқ булса ортиқдир, лекин кам эмас. Беҳи суви астма, яъни

Ичига қуй қуйруғи солиниб, манти қасқонда димлангани қаттиқ йутални даф қилади. Меъеридан ортиқча овқат еб қуйилганда, яримта беҳи арчилаб ейилса, овқатни яхши ҳазм қилдиради.

Қиссадан ҳисса шуки, эрта кўкламда ҳар бирингиз уз боғингизга ҳеч булмаганда бир ёки икки жуфтдан беҳи кучати утказсангиз, ҳосилидан узингиз ҳам, фарзанду набираларингиз ҳам баҳраманд буладилар.

Баҳодир ЭГАМОВ,
Навоий вилояти,
Қизилтепа шаҳри.

КўЧАТ ЭЙИБ, БОҒ ЯРАТ!

да беҳи дарахлари камайиб борапти. Унинг мевасини асраш, купайтиришга ҳужаликларда ҳам, хонадонларда ҳам старлича эътибор берилмаяпти. Борларининг ҳам қаровсиз-

нафас қисий ҳасталигига даво. Шарбати меъда фаолиятини яхшилайдди. Уруғи томоқ қирилишига фойда. Қурга кумиб пиширилгани шишган кузга боғланса, шишни қайтаради.

Ҳадемай кумуш қиш, оппоқ, момик курпасини йиғиштириб, улкамизга фасллар келинчаги булмиш Баҳорой кириб келади. Бу фаслни яшариш ва яшнатиш, илиқлик ҳамда меҳнат фасли ҳам дейишади. Поёнсиз дала-даштларда иш қизигандан қизийди.

Сиз болажонлар ҳам қўлингизга кетмон олиб, боғларга ошиқасиз, боғу роғлар яратиш ишгирекида меҳнат қиласиз. Шу уринда, узимнинг айрим фикр ва мулоҳазаларим билан уртоқлашмоқчи эдим.

Кеч кузакда олтиндек товланиб, ҳусну тароватини кузкуз қиладиган беҳи мевасини

БИР ҲАФТА ЯНГИЛИКЛАРИ

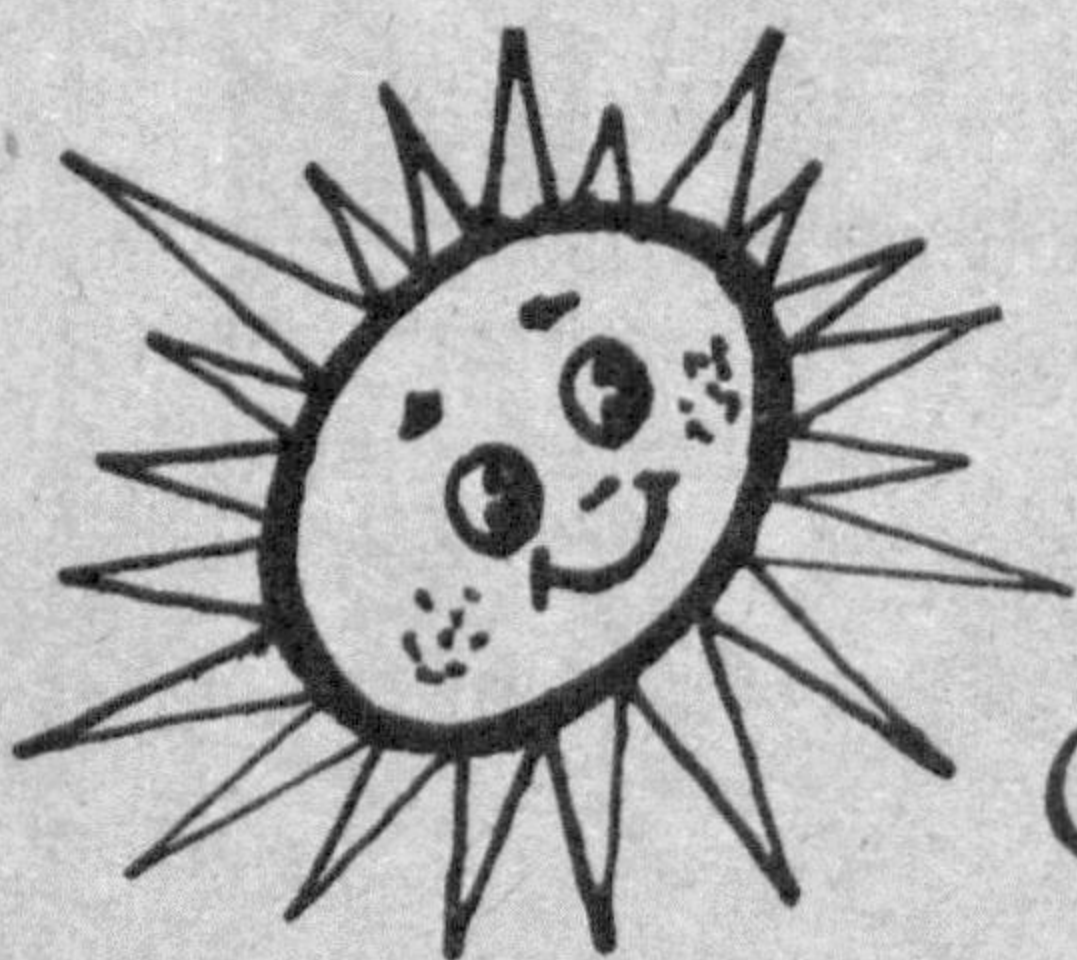
Бирлашган Араб Амирликлари, Сурия, Кувайт, Уммон, Иордания давлатларининг раҳбарлари Муборак Рамазон ҳайити муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Президенти номига самимий қутловлар йўлладилар.

Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси Муборак Рамазон ҳайити муносабати билан халқимизга табрик йўллади.

Пойтахтимиздаги 309-шарқ тиллари лицейида укувчиларнинг Эрон Ислоҳ Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Муҳсин Пойгоний ҳамда Эроннинг Ўзбекистондаги маданият маркази ходими Меҳроб Ражабийлар билан учрашуви бўлиб ўтди.

Тошкент шаҳридаги 2-маҳсус меҳрибонлик уйи болаларига муборак Йиди Рамазон ҳайити арафасида Теракли ота масжиди, «Фармед» фирмаси, «Меҳнат» кичик корхонаси жамоалари кийим-кечак ва совға-саломлар тақдим этишди.

Пойтахтимиздаги 29-хунар-техника билим юртида маҳсус 10-синф укувчилари ҳам шоир, ҳам шоҳ Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг таваллудига бағишланган тантанали кеча уюштиришди.

увайрона ҳам...» дейди се-
вимли шоиримиз Эркин Во-
хидов.

Дўстликни жуда қадр-

Сенинг қаҳрамонинг ким? Дарҳақиқат ҳозирги мактаб ўқувчиларининг қаҳрамони ким? Улар кимга интилиб яшамоқдалар ва ўқимоқдалар? Буш вақтларида нима билан шуғулланадилар? Мана шундай саволлар билан Сирдарё вилояти, Гулистон шаҳридаги Ойбек номли 12-ўрта мактабнинг ўқувчилари билан давра суҳбати қилдик.

Аввало мактаб хусусида икки оғиз сўз. Мактаб замонавий типда қурилган бўлиб, чўқурлаштирилган

синфлар ҳам ташкил этилган. Ва, айнан мана шу чуқур ўзлаштирилган синф ўқувчиларидан мактаб директори, илмий мудир, ташкилотчи ҳамда ўқитувчилар сайланган. Ҳафтанинг бир куни улар ихтиёрида бўлади. Қолган кунларда ҳам улар ўқувчиларни кучақуйда, мактабда кузатишади, ноҳўя ишлардан қайтаришади. Бироқ ўқитувчи дарсга сабабли келмай қолганда ўзлари дарс ҳам ўтишади. Юқори синф бўлишгани учун ҳам ҳаммиша юриш-туришда, ўқишда мактабдошларига ибрат бўла оладиган болалардир. Энди икки оғиз сўзни «мактаб директори»дан эшитайлик.

«ДУСТ БИЛАН ОБОД УЙИНГ, ГАР БЎЛСА У ВАЙРОНА ҲАМ...»

Зоҳиджон Йўлдошев — мактаб «директори». Ҳозирча 11-«А» синф ўқувчиси:

— Узаро ҳурмат булмай туриб, ҳеч қандай дўстлик бўлиши мумкин эмас, — дейдилар доим мактабимизнинг ҳақиқий, кўштирноқсиз директори Зулфия опа Абдуназарова. Мана шу сўзларни қалбимизга сингдирган ҳолда ҳаммиша дўстлигимизни ардоқлаймиз. Тарбияга доир китобда ахлоқ-одоб иккига ажратилган дейишади. Биринчиси — ахлоқи хусния яъни яхши хулқ, иккинчиси — ахлоқи замима, яъни ёмон хулқ демак. Мактабдошларимиз орасида ахлоқи хусниялар кўпроқ, деса муболага бўлмайди. Шунинг учун ҳам дўстлигимиз мустаҳкам. «Дуст билан обод уйинг, гар булса

лайман. Дўсти кўп одамларга ҳавас қиламан. Шуларга ўхшашни хоҳлайман. Лекин айнан фалончига ўхшашни истайман, фалончи менинг қаҳрамоним деб айтишим бироз мушкулроқ. Буш вақтларга келсак, буш вақтимнинг ўзи йўқ ҳисоби. Мабодо булганда ҳам уни беҳудага утказмаган

таб ўқувчиларининг аксарияти дарсдан бўшадилар дегунча бозорга, ота-оналари ёнига ошиқишади. Бу ҳолни ким қандай баҳола-са баҳола-син, лекин мен ўқувчининг бозорга чиқишига бутунлай қаршиман. Ўқувчининг асосий вазифаси ўқиш. Ишлаш учун эса улгуради. Ишбилармон, тадбиркор бўлиш учун ҳам пухта билим керак-ку, ахир! Бозорларда, кучақуйда бекор юрган тенгдошларимга қарата шундай дегим келади: астойдил билим олиб, ҳунар ўрганинг!

Масалан, биз дугонала-

АВВАЛО ИНСОН БЎЛАЙЛИК

Шарофиддин Бўйдинов — «Ўқитувчи». 11-«А» синф ўқувчиси, таэквондо бўйича 2-разряд соҳиби:

— Ҳадислардан бирида «Оллоҳ таолодан фойдали илм сурангиз ва бефойдасидан сақланингиз», дейилган. Мен ҳам шу сўзларга амал қилган ҳол-

ҳам кўриб чиқаман, у билан ўзбек тилида гаплашаман. Сенинг қаҳрамонинг ким, дейишса ҳеч иккиланмасдан Мария Лопас дейман. Сабабки, умени яшаш учун интилишга, қолаверса тикувчилик санъатига қизиқтирди. Ҳозирча тикувчилик тугарагига қатнаяман. Мактабдан бўшадим, дегунча кийим тикишга тушаман.

ТАРИХ — ЖОНУ

ДИЛИМ

Мухсин Бозоров — 11-«А» синф ўқувчиси:

— Инсоният тарихидаги кескин бурилишларга кўмаклашган саркардалар, подшолар, амирлару хонларни билмай туриб, ўз тарихимизни ўрганишимиз мумкинми? Ана шундай тарихий шахслардан бири бизнинг замонамизга келиб тан олинган Амир Темурдир. Шукурлар булсинки, мустақилликка эришгач, тарихимизни чуқур ўрганишимиз. Сўзимни Амир Темурдан, тарихий шахсдан бошлашимга сабаб, тарих фани жону дилим. Шунинг учун ҳам бу йил тарихдан олимпиадада иштирок этдим ва учинчи ўринни олдим. Буш вақтларимда Темур ҳақидаги мақолалар, китобларни ихлос билан ўқийман. Шу билан бирга спортга, яъни футболга қизиқаман. Телевизорда Миржалол Қосимовнинг майдонда тўп сўраётганини курганимда ҳавасим келади ва мен ҳам унга ухшаб ўзбек футболни жаҳонга танитишни хоҳлайман.

булардим. Мактабимизда ташкил қилинган волейбол тугарагига қатнашаман. Ҳаво очиқ кунларда паррандачилик жамоа ҳужалигининг майдонида футбол мусобақаларини ташкил қиламиз.

БИЛИМ МИСОЛИ БОШБОҒ

Ислом Тешабоев — «Илмий мудир», 11-«А» синф ўқувчиси:

— Кўпгина мактабларда булгани каби мактабимизда ҳам турли фанлар бўйича олимпиадалар бўлиб ўтапти. Мен ЭХМ фани бўйича қатнашиб, шаҳар бўйича учинчи ўринни олдим. Бундан ташқари мактабимизда очилган шарқ яккакураши — таэквондо курашига аъзоман, спортга қизиқаман.

Муаммоларимиз ҳам йўқ эмас. «Илмий мудир» булганим учун шунини яхши биланманки, баъзи фанлар бўйича ўқитувчилар етишмайди. Масалан, химия-биологиядан. Спорт анжомлари ҳам етарли эмас. Лекин шундай булсада, мактабимиздаги дарслар тулиқ утилади. Биз ҳам ўқитувчиларимиз бошчилигида 5—8-синфларгача булган ўқувчиларнинг дарсига кириб, ўзлаштиришларида ёрдамимизни аямаймиз. Мактабимизда — баскетбол, волейбол, бичиш-тикиш, каштачилик, рақс, футбол каби бир қанча тугараклар ишлаб турибди. Мактабдошларимнинг буш вақтлари мана шу тугаракларда мароқли утади.

ҲАР НАРСАНИНГ ЧЕГАРАСИ БОР

Раҳима Тошметова — «Ташкилотчи», 8-«А» синф ўқувчиси:

— Сир эмас, ҳозирги мак-

да бефойдасидан ҳаммиша сақланаман. Мактабдош дўстларимнинг ҳам буш вақтларини бекорга кетказмасликларига қўлимдан келганча ҳаракат қиламан. Вақтлари беҳуда утаётган болаларни мактабимизда очилган таэквондо курашига қатнашишларини маслаҳат берганман. Узим ҳам шу тугаракка аъзоман. Яқинда Гулистон шаҳар мактаблари бўйича таэквондо кураши мусобақалари бўлиб ўтди. Шунда фахрли иккинчи ўрин менга насиб этди.

Келажакда қайси касбни эгалламайлик, аввало ҳақиқий инсон бўлиб етишайлик. Токи маҳалламиз, мактабимиз, ота-онамиз қолаверса, она Ватанамиз олдида юзимиз ёруғ, қаддимиз тик турсин.

ҚАҲРАМОНИМ — МАРИЯ

Дилдора Курганова — 9-«А» синф ўқувчиси:

— Мексика ижодкорлари томонидан бизга тақдим этилган «Оддий Мария» телесериални томоша қилдим, менда ҳам Мариядек тикувчи, яхши тикувчи бўлиш орзуси тугилди. Марияни тушларимда

ТАҲРИРИЯТДАН:

Мана азиз болажонлар! Сиз тенгдошларингизнинг орзу-истакларини буш вақтларида нималар билан банд бўлишини биргина мактаб мисолида курдингиз. Хўш, уларнинг, яъни ҳозирги мактаб ўқувчиларининг қаҳрамони ким экан? Аммо бу саволимизга аниқ жавоб тополмадик. Тугри, улар Юлдуз Усмонова, Мария Лопас деб ўз қаҳрамонларини санаб ўтдилар. Лекин аксарият болалар ўз қаҳрамонларини топа олмадилар. Бу бир мактаб мисолида, холос. Келинг, азиз муштарийлар, сизга ҳам мана шу саволни бермоқчимиз. «Сенинг қаҳрамонинг ким?!» деб мурожаат қилган ҳолда фикрларингиз билдирилган мактабларингизни кутиб қоламиз.

Феруза ОДИЛОВА тайёрлади.

Меҳрибон, меҳри бор муаллим

Бир касбга муҳаббат ҳар кимда ҳар хил пайдо буларкан. Бундан анча йил муқаддам ёш Раҳимжон ҳаётида ҳам шундай булди.

Танаффусда мактаб ўқувчиларининг бош етакчиси уни йўқлади.

— Навбатдаги дарс сизларда тарих, ўқитувчиларинг бетоб бўлиб қолибди. Сен синфбошисан. Утилганларни такрорлаб шовқин солмай утиринглар, — тайинлади у.

Улар шундай қилишди. Болалар савол-жавобга шу қадар берилиб кетишдики, танаффус булганини ҳам сезмай қолишди.

— Келаси сафар устоз келмасалар, узинг тайёрланиб келиб дарс утақол Раҳимжон, — луқма ташлади синфдошларидан бири.

га самимий, изланувчан, ижодкор мураббий. Дарс беришнинг суҳбат, баҳс, синов, савол-жавоб, семинар, ўқувчиларга дарс уттириш каби усулларидан самарали фойдаланади. Узининг тарих фанига, одоб-ахлоққа доир мақолалари билан матбуотда фаол қатнашади. Унинг туман ва вилоят газеталарида қирққа яқин мақолалари, «Маърифат» газетаси, «Совет мактаби» ойномасида ундан зиёд мақолалари чоп этилган. У ўқитган болалар куп йиллардан буён тарих фани бўйича утказилаётган вилоят олимпиадаларида ғолиб бўлиб келишяпти.

Устозга 1985 йилда «Методист ўқитувчи» унвони берилган. Ўқитувчиларни тоифалаш аттестациясида 1991 йилда олий тоифага эга

**«БОШҚАЧАСИ
БЎЛМАЙДИ»**

— Қайдам, уйлаб кураман, — деди бу таклифдан ичида хурсанд булган Раҳимжон.

У уйига бориб келгуси дарсга тайёрланмоқчи булди. Тарихдаги навбатдаги темани ўқиб чиқди. Бироқ у ниҳоятда саёз булгани учун ҳеч нарсага тушунмади. Шунда бирдан устозининг: «Менинг айтганларимни ҳаммасини дафтарларингга езиб олинглар, бу нарсалар китобда йўқ, газета-журналлардаги мақолалар, кутубхоналардаги қўшимча адабиётлардан фойдаланаман» деганлари ёнига тушди.

У ҳам шундай қилди. Ўқиган сари зеркиш урнига тарихга қизиқиши орта борди. Оқибат шу булдики, мактабни тамомлаб, тарих фани ўқитувчиси бўлиш учун ўқишни давом эттирди.

Мана, 34 йилдирки Раҳимжон Муминов ўқитувчилик қилишди. Хушфел, ўқувчию ҳамкасблари

булганлар. Купчилик Р.Муминовни «қуйма ўқитувчи» деб таърифлайди. У киши: «Мен узимни фақат ўқитувчи сифатида тасаввур қила оламан, бошқача булиши мумкин эмас» деб куп такрорлайдилар.

Мана, олти йилдирки домла Поп туманидаги 16-мактабда илмий булим мудир сифатида фаолият курсатиб келяптилар. Утган йиллар ичида мактабда таълим-тарбия, ўқитувчилар ишини баҳолаш, методик ишларни йўлга қўйишда жуда куп яхши ишлар қилинди. Биз устозга бардамлик тилаймиз.

Меликул АБДУНАЗАРОВ.
Наманган вилояти,
Поп тумани, Гурумсарой
қишлоғи

**Ширин бола,
шакар бола,
тўй бола...**

Булажак раққоса

**РАҲМИ КЕЛИБ
УЗОҚ ЙИГЛАДИ**

Яқинда мен синглим Гулфирага «Бутун дунё янгиликлари» журналадан бир воқеани ўқиб бердим, у булса узоқ йиғлади. «Нега йиғлаясан?» десам, «Эчкига раҳмим келяпти» дейди ҳикиллаб. «Қанақа эчки» дейсизми? Мана, эшитинг.

Орегона штатилик бир кишининг фермасида жуда антиқа эчки туғилади. Унинг орқа оёқлари йўқ, олд оёқлари билан юрар, чарчаб қолса девор ёки эппикка суянганича мудрар экан. Фермер «Сильвер» деб лақаб қўйган жонивор бошқа эчкиларга аралашмас, болалар билан бажону дил уйнар, уларни доимо қуриқлаб юраркан.

Бир куни фермернинг икки яшар ўғли ҳовуз ёнига бориб қолади, хавфдан огоҳ булган Сильвер югуриб бориб гудакни сувдан анча нарига олиб кетади.

— Сильвер менинг ва қўшнилариمنىнг болаларини автоулардан, сувдан, утдан доимо ҳимоя қилиб юрар, у болалар ёнида булса биз сира харотирланмасдик. Орадан 16 йил утиб, эчки улганда ҳамма йиғлаганди: «Бизнинг энг яқин дустимиз, ҳимоячимиз» дейишганди, — дейди фермер.

Сильверни узи севган дарахти остига кўмишибди. Ҳозирда уша пайтда эчки билан дуст булишган бодалар катта булишган. Улар бу ерда келишганда Сильверни эслаб, у кўмилган жойга гуллар қўйишаркан.

Фаррух ОТАЖОНОВ,
Асака шаҳри.

Тарбия чироқлари

Азиз ўқувчилар! Ёдингизда бўлса бултур «Тарбия чироқлари» рукни остида олим уллоларимиз, донишманд боболаримиз ўгитларидан намуналар бера бошлаган эдик. Улар орасида 1082-1083 милодий йилларда ўғли Гилоншоҳга пандномалар ёзган Унсурулмаоний Кайковуснинг «Қобуснома»си ҳам бор эди. Доно боболаримиз асарларини мутолаа қилишга қайтганимиз — келажакимиз иймонли, эътиқодли, билимли фарзандлар билан камол топишига ишончдир.

Бусонда «Қобуснома»дан ДЎСТ ТУТМОҚ ЗИКРИДА БОБИНИ ЎҚИЙСИЗ.

Дўст тутти, умр ўз ўзидан

Эй фарзанд, билғилки, то киши тирикдур, дўстсиз бўлмағусидур. Кишининг дўстсиз бўлғонидан биродарсиз бўлғони яхшидур. Бир ҳакимдан сўрдилар: «Дўст яхшироқдурми, ё биродар?» Ҳаким айтди: «Дўст бўлса яхшидур».

Демак, дўстнинг иши ҳақида ўйлағил, уларга ҳадялар бермоқ, мурувватлар қилмоқ била дўстлик қоидасини маҳкам қилғил. Нединким, ҳар киши дўстларни ёд қилмаса, дўстлар ҳам ёд қилмағусидур ва ул киши ҳамиша дўстсиз қолғусидур.

Ҳамма вақт дўст тутмоқни одат қилғил, зероки ҳар кишининг дўсти кўп бўлса, айблари шунча сир тутиур ва фазилати кўпаюр. Лекин ҳар вақт янги дўст топсанг, кўҳна дўстларни тарк этмағил ва улардин юз ўғурмағил, токи ҳамиша дўстинг кўп бўлсун, дебдурларки, яхши дўст кишига улур ганждур. Одамлар ҳақида ўйлаб кўрки, улар сен била дўстлик йўлига кирар-

лар, аммо ярим дўст бўлурлар. Шулар била соз муносабатда бўл ва улар била ҳар турлук яхши ва ёмонда мутаффиқ бўлғил, токи улар сендин кўп яхшиликларни кўрса, тадриж била кейинроқ яқдил дўст бўлурлар.

Бир кун Искандардин сўрдиларки: «Бунча оз сармоя била бу мардикор кўп мулкни қандай хислатда қўлга киргуздинг?» Искандар жавоб бердиким: «Талаттуф душманларни қўлга киритдим ва тааххуд йўли била дўстларни йўлга солдим. Бу жиҳатдин шунча мамлакатни қўлга олдим».

Яна билғилки, дўстларнинг дўстлари ҳам дўстларингдур. Эҳтимолки, унинг ўша одамга дўстлиғи сенинг дўстлигингдан кўпроқдур. Агар дўстинг сенинг душманингни севса, бундай дўстдин эҳтиёт бўл, нединким бундай дўст душман тарафидин сенга ёмонлик қилишдин ҳам андиша қилмағай. Сенинг дўстингга душман бўлғон дўстдин ҳам парҳез этғил.

Ҳар дўстким, сендин ҳеч

сабабсиз гинали бўлса, унинг дўстлиғидин тамаъ қилмағил ва жаҳонда ундин айблироқ ва ундин ҳам ёмонроқ бўлмағай.

Билғилки, жаҳонда айбсиз одам бўлмас, аммо сен салоҳиятли, мурувватлиғ бўл, нединким бундайларнинг айби кам бўлур. Мурувватсиз, фазилатсиз кишини дўст тутмағилки, бундай кишининг хосияти бўлмас ва уларни нон дўстлари зумрасидин тутғил, нединким, улар нон дўстидурлар, ор ва номус дўсти эмасдурлар.

Яхши, ёмон одамни билғил ва икковига ҳам дўстлик қилғил, токи икки тоифанинг ҳам дўстлиғи сенга нисбатан ҳосил бўлсун, нединким, кишининг ҳожати танҳо дўстига тушмағусидур. Бир вақт бўлурки, кишининг ҳожати зарурат юзидан ёмонларга ҳам тушғусидур. Демак, бу икки тоифанинг ҳам дўстлиғини ҳосил қилғил.

ЭРТАКЛАР — ЭЗГУЛИККА ЕТАКЛАР

Уч оғанин оғга чиқибди. Қош қорайғач, бир урмонзорга келиб етишмоқчи бўлишибди. Биринчи кун кечаси катта акаси пойлоқчилик қилибди. Ярим кечадан сунг ухлаб қолибди, қозондаги овқатни номаълум жонивор еб кетибди. Уртанча оғайни пойлоқчилик қилган кечада ҳам шу ҳодиса такрорланибди. Учинчи кун кечаси Кенжа ботир пойлоқчилик қилибди, ярим кечадан кейин уйқуси келибди. Шунда енидан пичоқчасини олиб, жимжилогини бир оз қонатибди. Унинг оғригидан чидай олмай ухлаломабди. Бир қанча вақт утгач...

Кейин нима бўлганини «Ўзбек халқ эртаклари» деган китобни ўқиб билиб оласиз. Бу китоб Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти томонидан 1995 йил чоп этилди. Тугри, бу вақтгача сиз, ака-опаларингизу, ота-оналарингиз эртак китобларини қўлаб ўқибган. Эртаклар янги оламга сайр қилдириб, дилда эзгуликни уйғотар. Эртаклар кунгилга гузал туйғулар солар, муроду мақсадга етиши учун инсонларни мардликка етаклар. Икки жилдлик «Ўзбек халқ эртаклари»нинг баҳоси бир қарашда қиммат туюлар. Аммо резина сақичу, бир қуту шоколаднинг баҳоси билан солиштирганда унинг таъми бутун умрга таътигулик эканлигини узингиз ўқиб билиб оласиз. Сизни китобхонликка бўлган, эртаксеварлигу, яхши орзу-хаёллар билан яшашга интилиш тарк этмасин! деган мақсадда эътиборингизга «Ўзбек халқ эртаклари»дан ШОХЛИ ИСКАНДАР эртагини ҳавола қиламиз.

Бир бор экан, бир йўқ экан, қадим замонда Искандар деган подшо утган экан. Искандарнинг сочини олган ҳар бир сартарошни у улимга буюрар экан. Бунинг сабабини ҳеч ким билмас экан. Ниҳоят подшонинг сочини олишга сартарош топилмай қолибди.

Қидириб-қидириб, бир чол сартарошни топиб, подшо саройига келтирибдилар.

Искандарнинг сочини олиб бўлиб, чол сартарошни ҳам улимга буюрибди. Шунда чол куз еши қилиб, подшога елворибди:

— Шохим, раҳм қилинг, етим набираларимнинг ризқини қийманг! Искандар «Бу сирни ҳеч кимга

айтмайсан!» деб чолга қасам ичирибди. Сир Искандарнинг бошида шох борлигида экан. Подшонинг шох борлигини чол ҳеч кимга айтмай, юрагида бир дарддай сақлаб юраверибди. Охири ҳеч тоқат қилолмай, бу сирни бир кишига айтиб, юрагини бушатгиси келибди. Лекин айтса, боши кесилади, ноилож, боши оққан томонга қараб кетибди.

Юриб-юриб бир тоққа яқинлашибди, ва тоғ этагида куриб қолган бир қудуққа дуч келибди. Қудуқ яқинида дамани олиб утирибди. Атрофга қараб, ҳеч ким йўқлигига ишониб, қудуқ тепасига келибди, қудуққа бошини суқиб:

— Искандарнинг бошида иккита шох бор! — дебди. Шу билан юрагини қисиб етган ҳалиги сирдан қутулиб, енгил тортиб уйига қайтибди.

Бир неча кундан кейин сартарош сир айтиб қуйган қудуқдан узун бир қамиш ўсиб чиқибди.

Тоғ этагида қуй боқиб юрган бир йигит қамишни кесиб, ундан най ясабди. Узи яхши қурган қуйни чалмоқчи бўлиб, найини пуфласа, қуй урнига: «Искандарнинг бошида иккита шох бор», — деган овоз чиқарибди.

Чупон кунгил қуйиб ясаган найини ташлаб юбормай, чалиб юраверибди. Искандарнинг иккита шох борлиги элга тарқала-верибди.

Бу воқеа Искандарнинг қулогига етибди. Подшо дарҳол сартарошни тутдириб келибди. Айғоқчилар чупонни ҳам тутиб келибдилар.

Чупон билан чол иккаласи подшо олдида қалтираб туришиб, бўлган воқеани айтиб, бир қошиқ қонларидан кечишни сурабдилар.

Аммо подшо сартарош билан чупоннинг бошларини кестирибди ва найни синдириб ташлабди. Лекин подшонинг шохли ҳайвон эканлиги эл орасида тарқалиб, узок замонларгача оғиздан-оғизга қучиб юрибди.

Болалик илҳомлари

Билишни истаган ЭДИНГИЗ

ДОЛЛАР ДЕГАНИ АНА ШУНАҚА

— Ойижон, доллар дегани нима узи, — суради Фарҳод.

— Доллар, бу пул болам, Америка Қўшма Штатларининг пули.

— Американинг пули ҳақида гапириб беринг.

Аминмизки, Фарҳод сингари бошқа қўшма болалар ҳам бу ҳақда билишни истайди. Қуйидаги ҳикоямиз шу хусусда.

Долларнинг илк намунаси 1891 йилда чиқарилган бўлиб, кўк бўёқли, ингичка чизиклардан иборат, пахта ва зигир усимлиги поясидан ишланган эди. 1918 йилга келиб, ҳар бир пул бирлигига одамларга таниш бўлган инсонлар сурати бир қолипга тушириб чиқарилди.

1990 йилдан эса АҚШ пулларини турли сохталиклардан янада муҳофазалаш янги бир муҳим белги ёрдамида кучайтирилди. Яъни банкнотнинг чап тарафига вертикал йуналиш бўйича муҳофаза ипи тортилди. Бироқ пулнинг ташқи қуриниши узғаришсиз қолдирилган эди.

Мана, эндиликда доллар ташқи қуриниши жиҳатидан каттагина узғариш бусогасида турибди. Булар қандай?

Буларнинг биринчиси, марказдан четроққа сурилган Бенжамин Франклиннинг катта-роқ портрети бўлиб, унинг катталантирилгани сабабли танишга осон ҳамда қўшимча тафсилотни нусха қилиш қийинлаштирилган. Сурат банкнотнинг уртасидан четроққа сурилгани сабабли сув белгиси учун жой қолдирилган ва тузиб кетиш, йиртилиш эҳтимоли камайтирилган.

Иккинчиси, Бенжамин Франклиннинг портретига сув белгиси югуртирилган, уни ёруғликка қаратилганда суратта югуртирилган сув белгилари иккала томондан ҳам қуриниб туради.

Учинчиси, ранги узгарувчан бўёқ. Пулнинг олд томони, қуйи ун бурчагидаги рақам тикка қараганда кўк бўлиб қурини, қия қараганда эса қорамгир тус олади.

Ва ниҳоят, туртинчиси, доирасимон ингичка чизикли нашр. Бенжамин Франклин ва Мустақиллик Хонасининг орқа томонида чоп этилган ингичка чизикларни тақлид этиб тайёрлаш жуда мушкул.

Искандар ОДИЛОВ,
Банк ходими

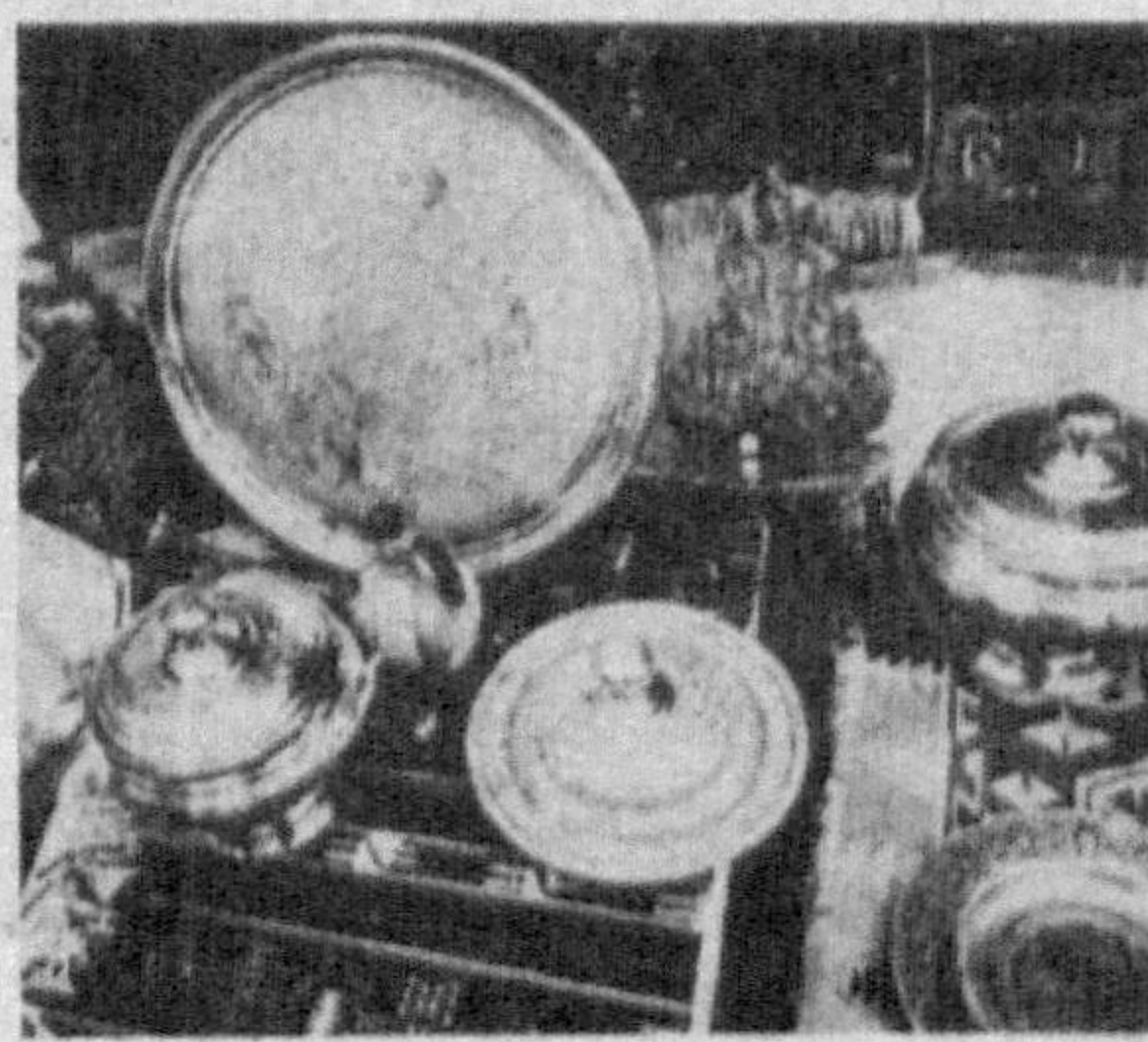
ЭНГ ЧИРОЙЛИ ОФТОБА

Тарихимиз — гавҳаримиз

Жуда кичиклигимда Фарғонанинг «Дехқонобод» қишлоғидаги қариндошимизникига тез-тез борардик. Ҳамма болалар «Рузи эна» деб қақирадиган сулувгина бувининг уйига киришни яхши қурардим. Бунинг сабаби унинг уйи тоқчасида қуркам офтоба, мис қозонча ва яна аллақанча мис идишлар терилиб турарди. Мен улардан қузимни ололмаслигим сабаби идишларнинг чиройли ва ялтироқлиги, бундан

ҳам аниқроғи, уша буюмларни Рузи эна ниҳоятда эҳтиётлар, болачақага теккиздирмасди. Кейинчалик дадамнинг айтишларича момонинг мисгар утган авлод-ажлодидан бу нарсалар ёдгорлик бўлиб қолган, унинг зурриёдларидан ҳеч ким мисгарлик касбини давом эттирмаган экан.

Яқинда синфдошларим билан вилоят «Адабиёт ва санъат» музейига бордим, унинг бир бўлимидаги

мисдан ясалган турли-туман идишларни куриб юқоридаги қариндошимиз едимга тушиб кетди. Юрагимни аллақандай маъюслик эгаллади. Сабаби, уша момо оламдан утганига бир неча йиллар бўлиб, биз кейинги вақтларда у ерларга бормай қуйган эдик. «Рузи эна армон билан оламдан утиб кетдилар-а» эслайман укинч билан. Бироқ кунгилнинг аллақарида ёруғ бир нур пайдо бўлгандек туюлади.

Ахир мустақиллигимиз туфайли ота-боболаримизнинг касб-ҳунарларини давом эттириш йўлида каттагина ишлар қилинмоқда-ку... Шукур.

Озода ЮСУПОВА,
Андижон вилояти,
Андижон тумани, Абдурахмон Жомий номидаги 25-мактабнинг 11-синф ўқувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ
Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Бош муҳаррир Умида АБДУАЗИМОВА

Таҳрир хайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА,
Раҳима ШОМАНСУРОВА,
Марат ШАФИЕВ,
Сайриддин ХОЛОВ
(масъул котиб)

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Буюртма — Г-077. Қозғоз бичими — А-3. Қозғоз тоншириш вақти 19.00. Тонширилди — 18.30.

• Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
• Манзил: 700083, Тошкент шаҳри,
• Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
• Телефон: 33-44-25

